

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Teodor Papuc în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.

© The present text and the authorisation to republish it were granted by Teodor Papuc for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées par Teodor Papuc à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SECȚIA ÎNTÂI

CAZUL STREZOVSKI ȘI ALȚII v. MACEDONIA DE NORD

(Cererile nr. 14460/16 și altele 7 – a se vedea lista anexată)

HOTĂRÂRE

Art 1 P1 • Controlul folosinței proprietății • Taxă fixă impusă de stat pentru a fi plătită furnizorilor privați de căldură de către proprietarii apartamentelor deconectate de la sistemul districtual de încălzire care le alimentează clădirile rezidențiale • Statului i s-a cerut să se asigure că măsura imputată nu le impune reclamanților o sarcină excesivă, permițându-le furnizorilor privați de căldură să beneficieze de un posibil profit nejustificat • Lipsa unei analize obiective a utilizării indirecte a căldurii în fiecare caz individual • Eșecul tribunalelor naționale de a asigura echilibrul corect cerut între interesele în discuție, prin aplicarea unor garanții procedurale suficiente

STRASBOURG

27 februarie 2020

DEFINITIVĂ

27/06/2020

Hotărârea a devenit definitivă pe baza articolului 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate fi supusă unei revizui redacționale.

În cazul Strezovski și alții v. Macedonia de Nord,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția întâi), judecând într-o Cameră compusă din:

Ksenija Turković, *Președinte*,

Aleš Pejchal,

Armen Harutyunyan,

Pere Pastor Vilanova,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski,

Raffaele Sabato, *judecători*,

și Abel Campos, *Grefierul Secției*,

Având în vedere:

cererile (nr. 14460/16, 14958/16, 14962/16, 14966/16, 27884/16, 16064/17, 20229/17 și 30206/17) împotriva Republicii Macedoniei de Nord depuse la Curte pe baza articolului 34 din Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de opt macedonieni/cetățeni ai Republicii Macedoniei de Nord, dl Strezo Strezovski („primul reclamant”), dl Cane Nikoloski („al doilea reclamant”), dl Aco Spasovski („al treilea reclamant”), dl Josip Juvan („al patrulea reclamant”), dl Zoran Kostovski („al cincilea reclamant”), dna Trajanka Nakevska („a șasea reclamantă”), dl Enver Iseni („al șaptelea reclamant”) și dna Sonja Nalbanti-Dimoska („a opta reclamantă”), pe date diferite menționate în tabelul anexat;

scrisoarea din 2 mai 2018 a soției primului reclamant, dna V. Strezovska, care informează Curtea că primul reclamant a decedat pe 4 aprilie 2017 și prin care își manifestă interesul menținerii cererii în numele său;

decizia de notificare a Guvernului Macedoniei de Nord („Guvernul”) privind cererea bazată pe articolul 1 din Protocolul nr. 1 și de declarare ca inadmisibile a restului cererilor, pe baza Regulii 54 § 3 din Regulamentul Curții

observațiile părților;

Deliberând în camera de consiliu la 4 februarie 2020,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Reclamanții, proprietari de apartamente deconectate de la rețeaua de încălzire districtuală care le alimenta clădirile rezidențiale, s-au plâns că obligația de a le plăti furnizorilor privați de căldură o taxă fixă stabilită de stat le încălca dreptul la posesia nestingherită a bunurilor lor (apartamentele lor), garantat de articolul 1 din Protocolul nr. 1.

ÎN FAPT

2. Reclamanții locuiesc în Skopje. Dna Strezovska și cel de-al șaptelea reclamant au fost reprezentați de dl A. Varela, cel de-al doilea și cel de-al cincilea reclamant au fost reprezentați de dna D. Chakarovska-Grozdanovska, iar cea de-a opta reclamantă a fost reprezentată de dl I. Spirovski, cu toții avocați practicanți în Skopje. Celorlalți reclamanți li s-a permis să se apere singuri.

3. Guvernul a fost reprezentat de Agentul său, dna D. Djonova.

4. Toți reclamanții sunt proprietarii unor (și locuiesc în) apartamente din clădiri rezidențiale (*колективни објекти за домување*) din Skopje, conectate la o rețea districtuală de încălzire administrată de furnizori privați de căldură. Unitățile lor fie nu au fost niciodată conectate la rețeaua districtuală de încălzire a clădirii (în cererea nr. 20229/17, cel de-al șaptelea reclamant și-a instalat propriul sistem de încălzire în apartament, înainte ca rețeaua districtuală de încălzire din clădirea sa să devină operabilă pentru celelalte apartamente) sau au fost deconectați de la aceasta înainte de 30 iulie 2012 (a se vedea paragrafele 5 și 13 de mai jos), fie la cererea fostului proprietar al apartamentului (cererea nr. 30206/17, a opta reclamantă) sau la cererea reclamanților (restul cererilor, între 2002 și 2011).

5. La 30 iulie 2012, a fost adoptat Regulamentul de furnizare a energiei termice („Regulamentul din 2012”) de Comisia de reglementare în energetică, un organ statal al cărui membri erau desemnați de Parlament. Pe baza acestor reglementări, utilizatorii deconectați erau obligați să le plătească furnizorilor privați de căldură o taxă fixă anuală (*надоместок за ангажирана моќност*), în rate lunare (secțiunea 53(2) din Regulamentul din 2012, a se vedea paragraful 12 de mai jos).

6. La 22 mai 2013, Curtea Constituțională a declarat că această prevedere este compatibilă cu Constituția. Ea a reținut că unitățile deconectate din clădiri reprezentau consumatori indirecti (*пасивни*) de căldură din țevile care treceau prin acestea sau din apropiere și din alte unități din clădire conectate la rețeaua de încălzire districtuală (a se vedea paragraful 16 de mai jos).

7. Furnizorii privați de căldură au emis facturi care le solicitau reclamanților să plătească taxa stabilită, ulterior introducerii sale din data de 1 octombrie 2012 (a se vedea secțiunea 66 din Regulamentul din 2012, paragraful 13 de mai jos). După ce reclamanții au omis să o plătească, un executor judecătoresc a dat curs solicitărilor furnizorilor de executare a facturilor neplătite și a emis ordine de plată privind mai multe rate lunare neplătite ale taxei stabilite (*решение за дозвола за извршување*). Ratele lunare care trebuiau plătite de reclamanți variau între 5 și 29 euro.

8. Reclamanții au contestat ordinele de plată (*приговор*) în fața Tribunalului de primă instanță din Skopje, susținând (i) că nu au intrat într-

un acord cu furnizorul; (ii) că taxa a fost stabilită prin Regulamentul din 2012, în ciuda faptului că o asemenea obligație putea fi introdusă doar printr-o normă primară (*закон*); (iii) că Legea Energiei nu includea termenii „utilizatori deconectați” și „consumatori indirecți”, introduși prin Regulamentul din 2012; (iv) că unitățile lor fie nu au fost conectate niciodată, fie au fost deconectate de la sistemul districtual de încălzire înainte ca Regulamentul din 2012 să intre în vigoare; și (v) că au primit fie o cantitate redusă de căldură (în cazul celei de-a opta reclamante), fie nu au primit căldură deloc (în cazul restului reclamanților), de vreme ce nicio țevă nu trecea prin apartamentele în discuție și toate apartamentele învecinate erau, de asemenea, deconectate. În acest sens, al cincilea, al șaselea și al șaptelea reclamant (cererile nr. 16064/16, 27884/16 și 20229/17) au susținut că unitățile lor se aflau la parter sau la ultimul etaj al clădirilor lor și erau înconjurate de apartamente deconectate de la sistemul districtual. Unii reclamanți au susținut că unitățile lor erau încălzite mai bine decât cele încălzite de sistemul districtual, în consecință, ei pierzând căldură, în loc să o primească. Sumele cerute nu se bazau pe o analiză obiectivă a căldurii pe care aceștia o primeau de la celelalte apartamente. În această privință, ei au cerut ca tribunalele să efectueze o inspecție la fața locului. Cel de-al cincilea reclamant a prezentat ca probă un raport de expertiză care menționa că apartamentul său nu primea căldură de la sistemul de încălzire districtual din clădire, nici prin țevi, nici prin conducție.

9. Ca urmare a obiecțiilor reclamanților, toate cazurile au fost soluționate de Tribunalul de Primă Instanță din Skopje și de Curtea de Apel. Prin hotărâri separate (Pl.P. 1486/13; 1487/14; 1794/14; 1824/14; 1907/14; 2133/14; 2837/14 și 977/15) pronunțate între decembrie 2014 și februarie 2017 (hotărârile definitive fiind pronunțate între septembrie 2015 și februarie 2017), ambele tribunale au respins obiecțiile reclamanților și au confirmat ordinele. Cu trimitere la constatările Curții Constituționale (a se vedea paragrafele 6 și 17) și fără a efectua vizite la fața locului (cu excepția cazului celei de-a șasea reclamante) sau fără a dispune analiza unui expert, tribunalele au reținut că reclamanții erau „consumatori indirecți” ai căldurii distribuite în clădire prin rețeaua districtuală de încălzire. De vreme ce existau alte unități din clădiri încălzite prin această rețea („consumatori direcți”), reclamanții trebuiau considerați consumatori indirecți și, prin urmare, erau obligați să plătească taxa fixă specificată de secțiunea 53(2) (și secțiunea 66) din Regulamentul din 2012. Tribunalele au mai reținut (în cazul primului, al celui de-al patrulea, al celui de-al cincilea și celui de-al șaptelea reclamant) că „toate unitățile (deconectate) dintr-o clădire conectată la o rețea de încălzire districtuală [erau] obligate să plătească taxa stabilită, indiferent de poziția, sau de compoziția, sau de construcția instalației interne”.

10. Potrivit Guvernului, erau afectate 12,000 din 60,000 de apartamente din clădirile rezidențiale, acestea fiind deconectate de la rețeaua de încălzire districtuală.

CADRUL LEGAL ȘI PRACTICA RELEVANTE

I. DREPTUL ȘI PRACTICA NAȚIONALE

A. Legea procedurilor civile din 2005

11. Secțiunea 400 din Legea procedurii civile din 2005 prevede că procedurile pot fi redeschise dacă Curtea a constatat existența unei încălcări din Convenție. În contextul unor asemenea proceduri, tribunalele naționale trebuie să respecte considerentele hotărârii definitive a Curții.

B. Regulamentul de furnizare a energiei termice din 2012, adoptat de Comisia de reglementare în energetică și publicată în Monitorul Oficial nr. 97/12 (“Regulamentul din 2012”)

12. Potrivit secțiunii 53(2) din Regulamentul din 2012, utilizatorii deconectați din clădirile rezidențiale echipate cu un contor comun unic (*каде распределбата на надоместокот се врши преку еден колективен мерен уред*) trebuiau să plătească o taxă fixă de încălzire, al cărei quantum trebuia stabilit în conformitate cu tariful pentru sistemul de încălzire (a se vedea paragraful 14 de mai jos). În baza secțiunii 53(3), taxa nu trebuia plătită dacă toate unitățile conectate la un contor unic erau deconectate pentru unul sau de mai multe sezoane de încălzire, sau dacă alocatorul termic nu a înregistrat vreun consum de căldură.

13. În conformitate cu prevederile tranzitorii și finale ale Regulamentului din 2012 (secțiunea 66), toți utilizatorii deconectați anterior din clădirile rezidențiale erau obligați să intre într-un acord cu furnizorul și să se conecteze la rețeaua districtuală până la 1 octombrie 2012. Omisiunea de a proceda astfel ar rezulta în plata taxei fixate.

C. Sistemul tarifar pentru vânzarea energiei termice din 12 iulie 2013, adoptat de Comisia de reglementare în energetică și publicată în Monitorul Oficial nr. 99/2013 (“sistemul de tarifare a căldurii”)

14. Potrivit sistemului de tarifare a căldurii, taxa stabilită reprezenta o sumă care avea legătură cu capacitatea de încălzire existentă la punctul de intrare în contor (secțiunea 2). Taxa stabilită pentru locuințe la nivelul de intrare în contor era calculată pe baza suprafeței unității (secțiunea 37).

D. Regulamentul de furnizare a energiei termice din 2019, adoptat la 23 martie 2019 (în vigoare la 1 aprilie 2019) și modificat la 1 August 2019 de Comisia de reglementare în energetică (Monitorul Oficial nr. 65/2019 și 162/2019, “Regulamentul din 2019”)

15. Ca urmare a intrării în vigoare a noii Legi a energiei în mai 2018, Comisia de reglementare în energetică a adoptat noi reglementări pentru a înlocui Regulamentul din 2012 (secțiunea 65). În conformitate cu Regulamentul din 2019, consumatorii sunt îndreptățiți să-și deconecteze apartamentele de la rețeaua districtuală dacă demonstrează că sistemul de încălzire panificat ar fi mai eficient și mai prietenos cu mediul înconjurător decât încălzirea oferită de sistemul districtual. În eventualitatea unui litigiu cu furnizorul de căldură, proprietarul poate trimite cauza la Comisia pentru reglementare în energetică, în vederea emiterii unei decizii. Proprietarii care nu locuiesc în asemenea unități trebuie să plătească taxa stabilită. Proprietarii apartamentelor deconectate de la sistemul de încălzire districtual nu trebuie să plătească taxa stabilită dacă oferă o dovadă validă (cum ar fi un card de identificare și titlul de proprietate sau de locațiune) potrivit căreia, *inter alia*, locuiesc sau utilizează (închiriază) unitatea. Ultima categorie de proprietari pot contesta în fața Comisiei pentru reglementare în energetică decizia furnizorului de încălzire care le respinge cererea de scutire de la plata taxei stabilite (secția 54).

16. Potrivit Comisiei de reglementare în energetică, din aprilie 2019, utilizatorilor deconectați eligibili pe baza prevederii de mai sus nu li se cerea să plătească taxa stabilită.

E. Jurisprudența Curții Constituționale

17. Printr-o hotărâre din 22 mai 2013 (U.br.125/2012) (ca urmare a unei cereri depuse de trei persoane, inclusiv de primul reclamant), Curtea Constituțională a declarat compatibilitatea secțiunii 53(2) din Regulamentul din 2012 cu Constituția. Cu trimitere la „caracterul specific al traiului în comun (*колективни објекти за домување*)”, Curtea Constituțională a reținut că, „dată fiind transmiterea de căldură, de fapt, dintr-un loc mai cald spre un loc mai rece (conducția termică)” și țevile care trec prin apartamente, unitățile deconectate obțineau „în mod indirect” căldură de la unitățile din clădirea conectată la rețeaua districtuală de încălzire. Prin urmare, unitățile deconectate obțineau căldură din contul unităților care utilizau serviciul oferit prin sistemul districtual instalat în clădire și trebuiau considerate „consumatori indirecti” ai căldurii obținute din vecinătate și din alte apartamente ale clădirii” conectate la acel sistem. Potrivit Curții Constituționale, era „clar” că în clădirile rezidențiale colective „consumatorii deconectați de la sistemul districtual de încălzire utilizează în mod obiectiv

o cantitate de căldură ... care justifică plata pentru aceasta .... Utilizatorii deconectați trebuie să plătească potrivit secțiunii 53(2) din [Regulamentul din 2012] pentru un serviciu pe care ... indiferent de faptul că sunt deconectați de la sistem, îl primesc Prin urmare, plata pentru acesta este justificată.”

18. Curtea Constituțională a mai reținut că secțiunea 66 din Regulamentul din 2012 a introdus un termen-limită pentru utilizatorii deja conectați de a se conecta la sistemul districtual de încălzire (1 octombrie 2012), altfel riscând să plătească taxa stabilită. De vreme ce prevederea avea un caracter provizoriu și a încetat să fie aplicabilă după expirarea termenului-limită, Curtea Constituțională a reținut că ea nu mai era validă și, prin urmare, a respins acest capăt de cerere.

19. Într-o opinie disidentă, un judecător a menționat că Legea Energiei nu conținea nicio prevedere referitoare la taxa stabilită. Prin urmare, introducerea sa prin Regulamentul din 2012 a fost contrară Constituției. În această privință, el a făcut trimitere la o hotărâre anterioară a Curții Constituționale (U.br.148/2008) care declarase neconstituțională o normă legală secundară care introducea o taxă similară. El a conchis că plata taxei reprezenta o chestiune de fapt care trebuia rezolvată de tribunalele civile.

F. Opinia juridică a Curții Supreme din 20 Februarie 2018

20. După ce a fost formulată o cerere în care se demonstra practica națională incoerentă, Secția civilă a Curții Supreme a adoptat o opinie juridică, reținând următoarele:

„... consumatorii care nu au fost conectați niciodată la un sistem districtual de încălzire, care nu au intrat niciodată într-un acord cu furnizorul, a căror unitate nu a fost echipată cu o instalație de încălzire de către furnizor, nu pot fi considerați ca fiind consumatori indirecti deconectați și nu pot fi obligați la plata taxei stabilite.”

Această abordare viza apartamentele din clădirile rezidențiale care nu erau pre-echipate cu o instalație de încălzire, apartamente care utilizau un sistem de încălzire independent (individual) înainte ca furnizorul să echipeze unități din clădire cu o instalație de încălzire (care nu trecea prin apartamentele în discuție) și consumatorii care nu au intrat niciodată în acord cu furnizorul de încălzire. Curtea Supremă a reținut că această categorie de consumatori nu a utilizat niciodată serviciul furnizat de furnizor și, prin urmare, nu putea solicita întreruperea sa. În consecință, ei nu erau nici consumatori direcți, nici consumatori indirecti.

II. ALTE MATERIALE

21. Guvernul a prezentat un raport elaborat în 2019 de Academia de Științe și Arte din Macedonia de Nord înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului din 2019 (a se vedea paragrafele 15 și 16 de mai sus).

Raportul constituie un studiu comprehensiv a legislației naționale privind taxele stabilite și conține mai multe concluzii și recomandări. Raportul constată, *inter alia*, că Regulamentul din 2012 viza unitățile deconectate dintr-o perspectivă mai curând colectivă, decât individuală, având în vedere că taxa stabilită era aplicată tuturor acestor unități, indiferent dacă erau încălzite mai eficient decât unitățile conectate la rețeaua districtuală de încălzire. În această privință, raportul sugerează că noile reglementări ar trebui să le permită unităților încălzite mai eficient – o chestiune care trebuie stabilită în cadrul unor proceduri corespunzătoare în fața unei comisii independente – să întrerupă serviciul oferit prin intermediul sistemului districtual de încălzire. Raportul mai menționează posibilitatea unei scutiri depline sau parțiale de la obligația de a plăti taxa stabilită în alte situații, cum ar fi cazul în care unitatea are mai multe ziduri exterioare, o izolare mai calitativă și altele.

ÎN DREPT

I. CONEXAREA CERERILOR

22. Având în vedere obiectul similar al cererilor, Curtea a considerat potrivit să le examineze într-o singură hotărâre.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 DIN CONVENȚIE

23. Reclamanții s-au plâns că obligația de a plăti taxa stabilită le-a încălcat dreptul de proprietate garantat de articolul 1 din Protocolul nr. la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Statutul de victime al reclamanților

(a) Susținerile părților

(i) Guvernul

24. Guvernul a contestat statutul de victime al reclamanților.

25. Cu privire la dna Strezovska, acesta a susținut că scrisoarea sa în care informa Curtea despre decesul soțului ei (primul reclamant) a ajuns la

un an după deces și cu șase luni înainte de comunicarea cazului. Mai mult, ea nu a demonstrat că avea un interes legitim în legătură cu cererea.

26. Guvernul a mai susținut că toți reclamânții și-au pierdut statutul de victime ca urmare a adoptării Regulamentului din 2019 (paragrafele 15 și 16 de mai sus). Toți erau proprietarii unităților deconectate în care locuiau. Prin urmare, erau eligibili să fie scutiți de obligația de plată a taxei stabilite de Regulamentul din 2019.

(ii) *Reclamanții*

27. Primul, al patrulea și al șaptelea reclamant au contestat obiecția Guvernului, susținând că Regulamentul din 2019 nu era aplicabil în cazul taxei stabilite care trebuia plătită potrivit Regulamentului din 2012. În acest sens, dna Strezovska a prezentat o copie a unei hotărâri (care nu era definitivă) a Tribunalului de Primă Instanță din Skopje, din data de 16 iulie 2019, care menționa că aceasta trebuia să plătească rate lunare din taxa stabilită pentru perioada ianuarie-iulie 2018, de vreme ce era proprietara apartamentului și locuise acolo după decesul primului reclamant. Cel de-al patrulea reclamant a confirmat, cu toate acestea, că facturile referitoare la taxa stabilită pe care le-a primit pentru lunile ulterioare intrării în vigoare a Regulamentului din 2019 au fost anulate.

(b) *Analiza Curții*

(i) *Capacitatea procesuală a dnei Strezovska*

28. În cazurile în care un reclamant moare după formularea unei cereri, Curtea a acceptat că ruda sa următoare sau moștenitorul său poate susține, în principiu, cererea, dacă are un interes suficient privind soluționarea cazului (a se vedea *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. România* [MC], nr. 47848/08, § 97, CEDO 2014). Este, în special, cazul cererilor formulate de însuși reclamantul și care au fost menținute de soțul supraviețuitor după decesul său (a se vedea *Dalban v. România* [MC], nr. 28114/95, CEDO 1999-VI).

29. Având în vedere cererea dnei Strezovska, în calitate de văduvă a primului reclamant, de continuare a procedurilor (a se vedea mai sus) și interesul ei material bazat pe efectul direct asupra drepturilor sale pecuniare (a se vedea paragraful 27 de mai sus), pe care Guvernul nu l-a contestat, Curtea consideră că aceasta are calitatea procesuală necesară potrivit articolului 34 din Convenție pentru a continua cererea în numele reclamantului (a se vedea *Streltsov și alte cazuri „Novocherkassk military pensioners” v. Rusia*, nr. 8549/06 și altele 86, § 39, 29 iulie 2010, și *Stojkovic v. fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, nr. 14818/02, § 25, 8 noiembrie 2007). Faptul că nu a adus imediat în atenția Curții informația despre decesul reclamantului nu are nicio relevanță pentru capacitatea sa procesuală. În consecință, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

(ii) Statutul de victime al tuturor reclamantilor

30. Așa cum a reținut Curtea în mod repetat, o decizie sau o măsură favorabilă unui reclamant nu este suficientă, în principiu, pentru a-l priva de statutul său de „victimă” în scopurile articolului 34 din Convenție, atât timp cât autoritățile naționale nu au recunoscut, fie expres, fie în esență, și nu i-au oferit apoi o redresare corespunzătoare și suficientă pentru încălcarea Convenției (a se vedea *Moon v. Franța*, nr. 39973/03, § 29, 9 iulie 2009). Doar atunci când condițiile sunt îndeplinite, caracterul subsidiar al mecanismului protector al Convenției exclude examinarea unei cereri (a se vedea *Milić și Nikezić v. Muntenegru*, nr. 54999/10 și 10609/11, § 73, 28 aprilie 2015).

31. Curtea notează că acest caz vizează o pretinsă încălcare a dreptului reclamantilor la posesia nestingherită a bunurilor lor, dată fiind condiția de a plăti taxa stabilită pentru căldură în baza Regulamentului din 2012. Aceste reglementări au fost înlocuite de Regulamentul din 2019. Secțiunea 54 din Regulamentul din 2019 prevede că consumatorii deja deconectați de la sistemul de încălzire districtual din clădirile rezidențiale pot fi scutiți de obligația plății taxei stabilite cu respectarea unor condiții (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Reglementările au intrat în vigoare la 1 aprilie 2019 și, de atunci, consumatorii eligibili nu mai trebuie să plătească, potrivit acestei clauze de scutire, taxa stabilită (a se vedea paragrafele 16 și 27 de mai sus). Totuși, nimic nu sugerează că această prevedere este aplicabilă în cazul plății ratelor lunare ale taxei stabilite care trebuie făcută potrivit Regulamentului din 2012. Mai mult, Guvernul nu a prezentat vreun exemplu de practică națională în care prevederea să fi fost interpretată astfel încât să fie aplicată obligației de plată a taxei stabilite înainte de introducerea clauzei de scutire prin Regulamentul din 2019. În asemenea circumstanțe, deși este probabil că Regulamentul din 2019 constituie o bază pentru scutirea reclamantilor de obligația de a plăti taxa stabilită din data de 1 aprilie 2019, prevederile sale nu pot fi interpretate ca o recunoaștere sau ca o redresare a pretinsei încălcări a Convenției.

32. Având în vedere cele menționate, Curtea conchide că reclamantii pot susține că sunt „victime” ale încălcării dreptului lor la posesia nestingherită a bunurilor, în privința taxei stabilite care trebuie plătită potrivit Regulamentului din 2012. În consecință, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

*2. Epuizarea căilor interne de atac în cazul celui de-al șaptelea reclamant***(a) Susținerile părților***(i) Guvernul*

33. Într-un document datat cu 9 mai 2018, care conținea observațiile și comentariile sale suplimentare privind pretențiile celui de-al șaptelea

reclamant referitoare la satisfacția echitabilă, Guvernul a susținut, pentru prima dată, că reclamantul a omis să-l acționeze în judecată pe furnizorul privat de încălzire pentru îmbogățire fără justă cauză (*стекнување без основ*). În sprijinul obiecției sale, Guvernul s-a bazat pe opinia juridică a Curții Supreme (paragraful 20 de mai sus) care a fost emisă ulterior observațiilor sale inițiale privind admisibilitatea și fondul cauzei din 17 ianuarie 2018. Guvernul a susținut că, în pretinsele circumstanțe ale cazului său (paragraful 4 de mai sus), cel de-al șaptelea reclamant era îndreptățit potrivit legii să inițieze un asemenea proces împotriva furnizorului. Pentru a demonstra caracterul efectiv al remediei, Guvernul a prezentat copiile mai multor hotărâri definitive ale instanțelor în cazuri în care reclamanții au acționat în judecată cu succes un furnizor privat de energie electrică pentru îmbogățire fără justă cauză în privința unei taxe stabilite, despre care autoritățile competente (administrative și judecătorești) au reținut (în proceduri separate) că încalcă dreptul concurenței. Pentru a demonstra că o cerere privind îmbogățirea fără justă cauză nu ar fi lipsită de orice șansă de succes, Guvernul a prezentat copii ale unor hotărâri judecătorești ulterioare opiniei juridice a Curții Supreme, în care aceleași tribunale (a se vedea paragraful 9 de mai sus) au reținut că reclamanții aflați în aceleași circumstanțe ca cele ale celui de-al șaptelea reclamant nu erau obligați să plătească taxa stabilită către furnizorul de căldură (pentru perioada vizată de Regulamentul din 2012).

(ii) *Cel de-al șaptelea reclamant*

34. Al șaptelea reclamant a contestat obiecția Guvernului, susținând că remediu sugerat (o acțiune privind îmbogățirea fără justă cauză) nu-i putea compensa plățile dispuse în cadrul procedurilor în discuție. Mai mult, hotărârile prezentate privind furnizorul privat de energie electrică erau irelevante, pentru că vizau chestiuni diferite. Celelalte hotărâri prezentate de Guvern nu făceau nicio mențiune despre opinia juridică a Curții Supreme. În acest sens, reclamantul a prezentat, *inter alia*, trei hotărâri definitive ale Curții de Apel din Skopje (*Gz.3268/17; Gz.4066/17 și Gz.4945/17*) pronunțate între februarie și noiembrie 2018, care respingeau apelurile formulate de acesta, în ciuda faptului că a prezentat, ca probă, opinia juridică a Curții Supreme.

(b) *Analiza Curții*

35. Curtea notează de la bun-început că, dată fiind explicația oferită de Guvern privind lipsa invocării prompte a existenței unei căi civile de redresare (a se vedea paragraful 33 de mai sus), el nu este împiedicat să ridice obiecția neepuizării căilor interne de atac, în special pe baza eșecului celui de-al șaptelea reclamant de a acționa în judecată furnizorul districtual

de căldură, pentru îmbogățire fără justă cauză (a se vedea, în sens contrar, *Khlaifia și alții v. Italia* [MC], nr. 16483/12, § 52, 15 decembrie 2016).

36. Principiile generale privind epuizarea căilor de atac potrivit articolului 35 § 1 din Convenție sunt stabilite în *Vučković și alții v. Serbia* ((obiecție preliminară) [MC], nr. 17153/11 și altele 29, §§ 70-77, 25 martie 2014, cu trimiterile ulterioare, în particular la *Akdivar și alții v. Turcia*, 16 septembrie 1996, *Rapoarte de Hotărâri și Decizii* 1996-IV).

37. În acest sens, Curtea consideră necesar să reitereze că, pentru a se bucura de efectivitate, remediul trebuie să fie apt să remedieze în mod direct starea de fapt în discuție și să ofere șanse rezonabile de succes. Nu există nicio obligație de a recurge la remedii inadecvate sau inefective. Mai mult, potrivit „normelor general recunoscute ale dreptului internațional”, pot exista circumstanțe speciale care îl absolvă pe reclamant de obligația epuizării căilor interne de atac aflate la dispoziția sa (a se vedea *Vučković și alții*, §§ 73-74, și *Akdivar și alții*, §§ 67 și 71, ambele citate mai sus).

38. Mai mult, cu privire la distribuirea sarcinii probei în materie de epuizare a căilor interne de atac, îi revine Guvernului care susține că nu au fost epuizate căile de atac să-i demonstreze Curții că remediul era efectiv atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic la momentul de timp relevant, adică era accesibil, apt să ofere o redresare în privința plângerilor reclamantului și să ofere șanse rezonabile de succes. Totuși, odată îndeplinită sarcina probei, îi revine reclamantului să stabilească că remediul avansat de Guvern era, de fapt, epuizat sau inadecvat și inefectiv dintr-un oarecare motiv în circumstanțele particulare ale cazului sau că existau circumstanțe speciale care îl absolveau de respectarea cerinței (a se vedea *Akdivar și alții*, § 68, și *Vučković și alții*, § 77, ambele citate mai sus).

39. Revenind la acest caz, Curtea nu consideră că acțiunea privind îmbogățirea fără justă cauză ar reprezenta un remediu efectiv în circumstanțele celui de-al șaptelea reclamant. În acest sens, Curtea notează că Guvernul nu a oferit niciun exemplu de jurisprudență națională în care o opinie juridică a Curții Supreme să servească drept bază juridică pentru o asemenea pretenție. Exemplele oferite de Guvern nu-i permit Curții să rețină altceva, din următoarele motive.

40. Jurisprudența referitoare la acțiunile privind îmbogățirea fără justă cauză formulate împotriva furnizorului de energie electrică nu putea fi considerată o referință validă pentru acest caz, pentru că acțiunile erau formulate pe baza hotărârilor definitive ale tribunalelor, spre deosebire de acest caz, în care o asemenea acțiune s-ar baza pe opinia juridică a Curții Supreme. Nu a fost prezentat niciun argument sau nicio probă privind natura juridică a unei asemenea opinii și obligativitatea ei. Mai mult și pe baza materialelor prezentate de către părți, Curtea notează că existau hotărâri discordante ale aceluiași tribunal, pronunțate după emiterea opiniei Curții Supreme din 22 februarie 2018. Mai mult, tribunalele au respins plângerile

identice ale celui de-al șaptelea reclamant, în ciuda faptului că acesta le-a atras atenția la opinie.

41. Date fiind cele menționate mai sus, Curtea consideră că Guvernul nu a demonstrat că acțiunea privind îmbogățirea fără justă cauză formulată împotriva furnizorului districtual de căldură ar fi reprezentat un remediu disponibil, cu atât mai puțin un remediu efectiv, în acest caz. În consecință, obiecția privind neepuizarea căilor interne de atac în cazul celui de-al șaptelea reclamant trebuie respinsă.

3. Dacă reclamantii au suferit un prejudiciu semnificativ

(a) Susținerile părților

42. Guvernul a susținut că analiza cazului de către Curte ar trebui să se limiteze la taxa stabilită, pe care reclamantii erau obligați să o plătească lunar (fără cheltuielile judiciare privind procedurile civile în discuție). În acest sens, Guvernul a menționat că rata lunară cea mai mare care trebuia plătită de reclamant era de 21 EUR, o sumă nesemnificativă, dat fiind standardul de trai din statul reclamat. Mai mult, orice prejudiciu pe care l-ar fi presupus această condiție era nesemnificativ, dat fiind „privilegiul” reclamantilor de a-și reconecta unitățile la sistemul districtual de încălzire sau de a beneficia indirect de căldura pe care sistemul o producea în clădire.

43. Cel de-al șaptelea și cea de-a opta reclamantă au contestat obiecția Guvernului, susținând că suma taxei stabilite nu era neglijabilă (și că ar trebui avute în vedere și cheltuielile judiciare). În acest sens, cea de-a opta reclamantă a menționat că i s-a cerut să plătească taxa stabilită pentru o perioadă nedefinită de timp, pentru a evita acțiunea de punere în executare, care presupunea o sarcină financiară semnificativă pentru aceasta. Mai mult, chestiunea în discuție viza o chestiune de principiu de o importanță considerabilă. În fine, posibilitatea de reconectare a locuințelor lor la sistemul de încălzire districtual nu putea fi considerată un „privilegiu” și nici cele două chestiuni (plata taxei stabilite și reconectarea) nu erau comparabile.

(b) Analiza Curții

44. Partea relevantă a articolului 35 § 3 din Convenție prevede următoarele:

„Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34, atunci când ea consideră că:

...

(b) reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale impune o examinare a fondului cererii.”

45. Curtea a analizat regula conținută în articolul 35 § 3 (b) din Convenție, stabilind că aceasta constă din trei criterii. Primul, dacă reclamantul a suferit un „prejudiciu semnificativ”; al doilea, dacă respectarea drepturilor omului pretinde ca Curtea să examineze cazul; și al treilea, dacă cazul a fost analizat în mod corespunzător de un tribunal național (a se vedea *Savelyev v. Rusia* (dec.), nr. 42982/08, 21 mai 2019, § 25).

46. Prima chestiune referitoare la pretinsul „prejudiciu semnificativ” suferit de reclamant reprezintă elementul principal. El este aplicabil acolo unde, indiferent de posibila încălcare a dreptului dintr-o perspectivă pur juridică, nivelul de gravitate a încălcării nu impune analiza unui tribunal internațional (a se vedea *Adrian Mihai Ionescu v. România* (dec), nr. 36659/04, 1 iunie 2010; *Korolev v. Rusia* (dec.), nr. 25551/05, 1 iulie 2010; și *Gaftoniuc v. România* (dec.), nr. 30934/05, 22 februarie 2011). Stabilirea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, un fapt relativ, și depinde de toate circumstanțele cazului. Nivelul de gravitate trebuie analizat în lumina impactului financiar al chestiunii în discuție și a importanței cazului pentru reclamant (a se vedea *Burov v. Moldova* (dec.), nr. 38875/03, 14 iunie 2011, § 25).

47. Acest caz vizează proceduri civile în care reclamânții au contestat fără succes plata mai multor rate lunare ale taxei stabilite. Cea mai mare rată lunară care trebuia plătită de reclamânți nu depășea 30 EUR (a se vedea paragrafele 7 și 42 de mai sus). Curtea notează că niciuna dintre părți nu a prezentat informații privind situația financiară a reclamânților. Totuși, Curtea nu consideră că această sumă ca atare ar fi avut un efect semnificativ asupra lor (a se vedea *Jovanovska și alții v. fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* (dec.), nr. 14001/13 și 22883/14, 14 noiembrie 2017, § 29).

48. Cu toate acestea, Curtea consideră că revendicările reclamânților din acest caz ar trebui privite în contextul general în care condiția plății în discuție opera. Astfel, trebuie notat că obligația de a plăti taxa stabilită nu constituia o condiție singulară epuizată de procedurile în discuție, ci mai curând una cu caracter recurent, care opera în cadrul Regulamentului din 2012. Reclamânții trebuiau să plătească taxa stabilită atât timp cât regulamentul fusese în vigoare, adică între 1 octombrie 2012 și 1 aprilie 2019. Nu se poate afirma că suma totală este nesemnificativă, în lumina standardului de trai din statul reclamat.

49. Mai mult, Curtea mai consideră că acest caz satisface clauza de salvagardare conținută în acest criteriu de admisibilitate care obligă Curtea să-și continue examinarea, chiar în absența vreunui prejudiciu semnificativ suferit de reclamant, dacă o reclamă respectarea drepturilor omului, așa cum sunt definite în Convenție și în Protocoalele la aceasta. Cazul ridică chestiuni cu caracter general care afectează alte persoane aflate în aceeași poziție ca reclamânții. În această privință, trebuie reținut că, potrivit Guvernului, există 12,000 de unități afectate pentru că au renunțat la

încălzirea districtuală, ai căror proprietari pot fi obligați să plătească taxa stabilită în discuție. Mai mult, există peste 120 de cazuri similare pendinte în fața Curții. Atunci când a comunicat cererile Guvernului, Curtea a menționat că putea fi vorba despre cazuri-cheie (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Finger v. Bulgaria*, nr. 37346/05, § 75, 10 mai 2011).

50. Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu consideră necesar să stabilească dacă cazul a fost analizat în mod corespunzător de un tribunal național.

51. Rezultă că obiecția Guvernului trebuie respinsă.

4. Concluzia Curții privind admisibilitatea

52. Curtea notează că acest caz nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil din orice alte motive enumerate în articolul 35 din Convenție. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Fondul cauzei

1. Susținerile părților

(a) Reclamanții

53. Cel de-al șaptelea și cel de-al optulea reclamant au reiterat că ingerința în discuție nu a fost prevăzută de lege, pentru că taxa stabilită a fost introdusă prin Regulamentul din 2012, ca norme secundare. Legea Energiei nu conținea vreo prevedere în acest sens. Cea de-a opta reclamantă a criticat apoi decizia Curții Constituționale (a se vedea paragrafele 17-19 de mai sus) ca fiind incoerentă cu o decizie anterioară care constatase, în circumstanțe similare, că taxa stabilită nu putea fi introdusă prin intermediul normelor secundare.

54. Ei au mai contestat motivele de interes general pe care, în opinia Guvernului (a se vedea paragraful 58 de mai jos), le urmărea taxa stabilită. Toate aceste motive urmăreau protejarea intereselor comerciale ale furnizorilor privați de căldură (pe seama consumatorilor), decât vreun interes public. Apartamentele au fost deconectate de la rețeaua de încălzire districtuală în afara sezonului de încălzire, astfel încât furnizorul a dispus la timp de informațiile privind numărul de consumatori și putea face ajustările necesare pentru furnizarea căldurii. Mai mult, taxa stabilită nu reprezenta o taxă sau o amendă plătită statului. Argumentul Guvernului că taxa reprezenta o „plată pentru privilegiul de a fi deconectat de la sistem” demonstra că era considerată o „taxă” sau o „amendă” plătită unei companii private. Orice argument potrivit căruia era legată de utilizarea indirectă a căldurii distribuite prin sistem ținea de o chestiune de fapt pe care tribunalele naționale nu s-au angajat să o stabilească. În orice eventualitate, tribunalele naționale nu au identificat, în hotărârile lor, vreun interes public care să justifice taxa stabilită.

55. A opta reclamantă a mai susținut că, în cazul ei, Regulamentul din 2012 a fost aplicat în mod retroactiv, dat fiind faptul că apartamentul ei fusese deconectat deja de la sistemul districtual de încălzire de proprietarul anterior în 2011, înainte ca reglementările să fi intrat în vigoare. Mai mult, tribunalele naționale au aplicat Regulamentul din 2012 într-un mod în care au considerat că taxa stabilită reprezintă o remunerare publică care trebuie plătită furnizorului și care nu putea fi contestată. Prin urmare, orice șansă de succes în procedurile în discuție au fost doar teoretice și iluzorii. În fine, ea a menționat că marja de apreciere a statului în materie de reglementare a activităților comerciale bazate pe normele dreptului concurenței într-o economie de piață reglementată, așa cum era în acest caz, era mai îngustă decât în sfera asigurării cu locuințe, cu aspecte sensibile de dreptate socială. Statul nu ar trebui să le impună rezidenților o anumită sursă de căldură, ci ar trebui, mai curând, să le permită libera alegere, bazată pe factori rezonabili.

56. Restul reclamanților, care erau reprezentați, la acea dată, de un avocat ales, nu au prezentat la timp observațiile, în conformitate cu Regulamentul Curții.

(b) Guvernul

57. Guvernul a recunoscut că condiția plății taxei stabilite a echivalat cu o ingerință în dreptul reclamanților la posesia nestingherită a bunurilor lor. Ea a fost introdusă prin Regulamentul din 2012, adoptat potrivit Legii Energiei, și a devenit obligatorie după intrarea în vigoare a reglementărilor. Curtea Constituțională a confirmat că reglementările erau compatibile cu legea și cu Constituția (a se vedea paragrafele 17 și 18 de mai sus). Prin urmare, ingerința în discuție era prevăzută de lege.

58. Condiția plății taxei stabilite era justificată nu doar pentru că consumatorii deconectați utilizau căldura furnizată în clădire de sistemul districtual (din motivele prezentate de Curtea Constituțională, a se vedea paragraful 17 de mai sus), ci mai urmărea să garanteze o furnizare sigură și eficientă de căldură, care constituia o chestiune de interes public. Deconectarea de la sistemul districtual de încălzire afecta echilibrul energetic din clădire și reducea eficiența de încălzire. Taxa stabilită urmărea să compenseze efectele adverse ale utilizării căldurii de către utilizatorii deconectați, reprezenta o plată pentru privilegiul lor de a se deconecta (și rămânea ca atare) de la sistemul districtual, constituia o încercare de a preveni o spirală de deconectări de către alți consumatori din clădire și asigura protecția consumatorilor care utilizau căldură distribuită prin sistemul districtual. Guvernul a subliniat că taxa nu reprezenta o „amendă” în înțelesul prevederii invocate din Convenție. Mai mult, o taxă similară exista în mai multe state din regiune, care reflectau tendința timpului.

59. Potrivit Guvernului, atunci când s-au mutat în clădiri, reclamanții erau conștienți sau trebuiau să știe de sistemul de încălzire din clădire și obligațiile lor de locatari. Taxa stabilită mai includea o sumă pentru

încălzirea părților comune ale clădirii (cum erau scările sau coridoarele), utilizate de toți rezidenții, indiferent dacă aceștia utilizau căldura furnizată de furnizorii districtuali. Mai mult, suma era mică, raportată la posibilitatea de reconectare la sistem, care le era oferită consumatorilor gratis.

60. Guvernul a conchis că introducerea taxei fixe prin Regulamentul din 2012 și modul în care condiția a fost interpretată și implementată în cazurile reclamanților nu au echivalat cu o încălcare a dreptului lor de proprietate. Cu referire la cea de-a opta reclamantă, Guvernul a susținut că procedurile judiciare în discuție, care presupuneau procese de judecată între părți private, conțineau garanții procedurale suficiente conform articolului 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție. Mai mult, statul beneficia de o marjă largă de apreciere în această sferă și taxa stabilită nu afecta echilibrul dintre interesul individual și interesul general, adică stabilitatea sistemului energetic și siguranța și furnizarea eficientă a căldurii către consumatorii conectați la acel sistem.

2. Considerentele Curții

(a) Principii generale

61. Obiectul esențial al articolului 1 din Protocolul nr. 1 constă în protecția persoanei de ingerința nejustificată a statului în posesia nestingherită a bunurilor sale. Totuși, în virtutea articolului 1 din Convenție, fiecare parte contractantă „îi recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în Convenție”. Realizarea acestei obligații generale poate presupune obligații pozitive inerente asigurării exercitării efectiv al drepturilor garantate de Convenție. În contextul articolului 1 din Protocolul nr. 1 și în cazul litigiilor dintre persoane fizice și companii, obligațiile pozitive pot pretinde ca statul să întreprindă măsurile necesare pentru protecția dreptului de proprietate. Acest fapt presupune, în special, că statele au obligația de a institui proceduri judiciare care oferă garanțiile procedurale necesare și care, prin urmare, le permit tribunalelor naționale să judece în mod efectiv și corect orice caz care vizează chestiuni legate de proprietate (a se vedea *Anheuser - Busch Inc. v. Portugalia* [MC], nr. 73049/01, § 83, CEDO 2007-I, și *Bistrović v. Croația*, nr. 25774/05, § 33, 31 mai 2007).

62. Granița dintre obligațiile pozitive și obligațiile negative ale statului în baza articolului 1 din Protocolul nr. 1 nu conduce, în sine, la o definiție precisă. Principiile aplicabile sunt, cu toate acestea, similare. Dacă cazul este analizat în termenii unei obligații pozitive a statului sau în termenii unei ingerințe a unei autorități publice care trebuie să fie justificată, criteriile aplicabile nu diferă în esență. În ambele contexte, trebuie atrasă atenția la echilibrul corect care trebuie asigurat între interesele concurente ale persoanei și ale comunității ca întreg. În ambele conteste, statul se bucură de o marjă de apreciere la stabilirea pașilor care trebuie întreprinși pentru a se

asigura conformitatea cu Convenția (a se vedea *Kotov v. Rusia* [MC], nr. 54522/00, § 110, 3 aprilie 2012 și *Arzhiyeva și Tsadayev v. Rusia*, nr. 66590/10 și 3773/11, § 49, 13 noiembrie 2018).

(b) Aplicarea principiilor în acest caz

63. Curtea va stabili dacă conduita statului reclamat – indiferent de ceea ce poate fi catalogat drept ingerință sau eșec de a-și îndeplini obligațiile pozitive, sau o combinație dintre cele două – a fost justificată în lumina principiilor aplicabile.

(i) Norma aplicabilă

64. Curtea notează că Guvernul a recunoscut că impunerea taxei stabilite pentru căldură în cazul reclamanților, ca proprietari de apartamente deconectate de la sistemul de încălzire districtual, a echivalat cu o ingerință în dreptul lor la posesia nestingherită a bunurilor lor. Curtea notează că taxa stabilită a fost introdusă de Comisia de reglementare în energetică, un organ statal. De vreme ce taxa nu afecta dreptul reclamanților de a dispune (de a se angaja cu privire la, de a închiria sau de a vinde) cu privire la apartamentele lor, ea le impunea reclamanților o sarcină financiară legată direct de încălzirea apartamentelor lor și aptă să le afecteze exercițiul dreptului de folosință și de posesie a apartamentelor lor. Prin urmare și în măsura în care taxa reprezenta un rezultat al reglementării statale, Curtea consideră că aplicarea ei continuă (a se vedea paragrafele 31 și 48 de mai sus) a constituit un mijloc prin care statul a controlat folosința proprietății reclamanților în înțelesul paragrafului secund al articolului 1 din Protocolul nr. 1.

65. În plus, Curtea notează că procedurile imputate vizau litigii privind taxa stabilită între reclamanți și furnizori privați de căldură, ultimii fiind destinatarii plăților taxei. Sarcina Curții potrivit articolului 19 din Convenție de asigurare a respectării angajamentelor luate de părțile contractante la Convenție pretinde ca ea să examineze dacă modul în care tribunalele naționale au aplicat sistemul de plată a taxei stabilite a încălcat drepturile și libertățile reclamanților protejate de Convenție. Așa cum s-a notat în paragraful 62 de mai sus, indiferent dacă situația trebuie analizată în termenii obligațiilor negative sau pozitive ale statului, principiile aplicabile sunt similare.

66. Curtea trebuie să examineze dacă sistemul în care opera taxa stabilită pentru căldură în baza Regulamentului din 2012 era compatibil cu articolul 1 din Protocolul nr. 1, adică să spună dacă era prevăzut de lege, dacă urmarea interesul general și dacă era proporțional, adică dacă asigura un „echilibru corect” între exigențele interesului general al comunității și exigențele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei (a se vedea *Beyeler v. Italia* [MC], nr. 33202/96, § 107, ECHR 2000-I).

(ii) Dacă măsura imputată era „prevăzută de lege”

67. Prima condiție a articolului 1 din Protocolul nr. 1 este ca orice ingerință a unei autorități publice în posesia nestingherită a bunurilor să fie prevăzută de lege. În particular, cel de-al doilea paragraf al articolului 1, care recunoaște faptul că statele au dreptul de a controla folosința proprietății, supune dreptul lor condiției de a fi exercitat prin implementarea „legilor”. Mai mult, principiul legalității presupune ca prevederile aplicabile ale dreptului național să fie suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor (a se vedea *Bradshaw și alții v. Malta*, nr. 37121/15, § 52, 23 octombrie 2018). Atunci când menționează termenul de „lege”, articolul 1 din Protocolul nr. 1 face aluzie la un concept care cuprinde legile și jurisprudența tribunalelor (a se vedea *Brezovec v. Croația*, nr. 13488/07, § 60, 29 martie 2011).

68. În acest caz, Curtea este de acord cu Guvernul (a se vedea paragraful 57 de mai sus) că taxa stabilită a fost introdusă pe baza secțiunii 53(2) din Regulamentul din 2012. Era o normă secundară, pe care Comisia de reglementare în energetică, un organ statal, a adoptat-o potrivit Legii Energiei, așa cum a confirmat-o Curtea Constituțională (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Ea era aplicabilă în cazul tuturor unităților deconectate de la sistemul de încălzire districtual din clădirile rezidențiale echipate cu un contor comun unic (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Secțiunea 66 din Regulament le impunea condiția tuturor utilizatorilor deconectați anterior, inclusiv reclamanților (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Regulamentul din 2012 a devenit obligatoriu după publicarea sa în Monitorul Oficial.

69. Prin urmare, Curtea este satisfăcută în privința faptului că ingerința în discuție era „prevăzută de lege”, în înțelesul articolului 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție.

(iii) Dacă măsura a urmărit „un scop legitim conform interesului general”

70. O măsură concepută să controleze folosința proprietății poate fi justificată doar dacă se demonstrează, *inter alia*, că este „conformă interesului general”. Dată fiind cunoașterea directă a societății lor și a nevoilor sale, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai bine situate decât judecătorul internațional ca să aprecieze ce este în interesul „general” sau „public” (a se vedea *Bradshaw și alții*, citată mai sus, § 54).

71. În acest caz, Guvernul a identificat furnizarea căldurii în mod sigur și eficient ca fiind scopul conform interesului general urmărit de taxa stabilită. În acest sens, Guvernul a făcut trimitere la efectul pe care îl aveau utilizatorii deconectați asupra echilibrului din sectorul energetic și asupra calității căldurii furnizate utilizatorilor conectați la sistemul districtual de încălzire în clădirile rezidențiale (a se vedea paragraful 58 de mai sus).

72. Curtea observă că interesul public invocat de Guvern nu a fost menționat de vreun tribunal care a tratat chestiunea. Într-adevăr, în hotărârea care constata că secțiunea 53(2) din Regulamentul din 2012 era compatibilă cu Constituția, Curtea Constituțională nu a notat altceva decât că condiția plății taxei stabilite era legată de căldura pe care consumatorii deconectați o utilizau din unitățile conectate la sistemul districtual de încălzire din clădiri. Curtea Constituțională a considerat că taxa stabilită este prețul pe care utilizatorii deconectați trebuiau să-l plătească pentru căldura primită indirect de la alte unități din clădiri, încălzite de la sistemul districtual (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Tribunalele de drept comun care au soluționat pretențiile civile ale reclamantilor au urmat această abordare și au confirmat constatarea că taxa stabilită reprezintă prețul pentru căldura primită de reclamanti (a se vedea paragraful 9 de mai sus).

73. Curtea nu consideră că rațiunea taxei stabilite identificată de tribunalele necesare este, în mod necesar, contrară interesului public invocat de Guvern. Conceptele nu se exclud reciproc. Utilizarea indirectă a căldurii districtuale de către utilizatorii deconectați, în special dacă vizează o parte considerabilă a pieței afectate, ca în acest caz (a se vedea paragraful 10 de mai sus), poate fi considerată un factor apt să afecteze stabilitatea sectorului energetic ca întreg. Mai mult, taxa stabilită era aplicată unei categorii precise de utilizatori deconectați din clădirile rezidențiale (a se vedea paragraful 12 de mai sus). În opinia Curții, nu este nerezonabil ca „natura specifică traiului în comun” (a se vedea paragraful 17 de mai sus) să aibă un impact asupra eficienței sistemului districtual de încălzire la nivelul clădirii.

74. Faptul că statul reclamat și-a modificat legislația în 2019, astfel încât această categorie de utilizatori deconectați nu mai trebuie să plătească, în anumite condiții, taxa stabilită (a se vedea paragraful 15 de mai sus), nu subminează în mod necesar interesul public invocat de Guvern. Acest fapt se poate observa în contextul prerogativei statului de a-și exercita marja de apreciere în această sferă, în care incidența unor norme specifice are consecințe extinse pentru multe persoane (a se vedea *Fleri Soler și Camilleri v. Malta*, nr. 35349/05, § 76, CEDO 2006-X).

75. Pentru că noțiunea de „interes public” este extensivă, în mod necesar, și pentru că statele se bucură de o marjă de apreciere la stabilirea a ceea ce este „în interesul public” (a se vedea *Jahn și alții v. Germania* [MC], nr. 46720/99 și altele 2, § 91, CEDO 2005-VI), Curtea este pregătită să accepte că obligația de a plăti taxa stabilită pentru încălzire, impusă reclamantilor ale căror apartamente au fost deconectate de la sistemul districtual de încălzire, poate fi considerată ca urmărind realizarea scopului legitim al asigurării unei furnizări sigure și eficiente de căldură.

(iv) Principiul „echilibrului corect”

76. Atât ingerința în posesia nestingherită a bunurilor, cât și abținerea de la acțiune trebuie să asigure un echilibru corect între exigențele interesului

general al comunității și exigențele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei. Preocuparea de a atinge acest echilibru este reflectată în structura întregului articol 1 din Protocolul nr. 1. În fiecare caz care presupune o pretinsă încălcare a articolului, Curtea trebuie să stabilească dacă din cauza acțiunii sau a inacțiunii statale persoana vizată a trebuit să suporte o sarcină disproporționată și excesivă (a se vedea *Broniowski v. Polonia* [MC], nr. 31443/96, § 150, CEDO 2004-V; *Zolotas v. Grecia* (nr. 2), nr. 66610/09, § 40, CEDO 2013 (extrase); și *Dickmann și Gion v. România*, nr. 10346/03 și 10893/04, § 90, 24 octombrie 2017).

77. La evaluarea respectării articolului 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să examineze la modul general diferitele interese în discuție, ținând cont că Convenția este concepută să salvgardeze drepturi „practice și efective”. Ea trebuie să privească dincolo de aparențe și să investigheze realitățile situației imputate. Evaluarea poate presupune nu doar condițiile măsurii, ci și existența unor garanții procedurale și de alt gen care asigură faptul că funcționarea sistemului și impactul ei asupra dreptului de proprietate al persoanei nu este arbitrară sau imprevizibilă. Incertitudinea – fie ea legislativă, administrativă sau care se naște din practicile autorităților – reprezintă un factor care trebuie avut în vedere la analiza conduitei statului (a se vedea *Broniowski*, § 151, și *Bradshaw și alții*, § 56, ambele citate mai sus).

78. În acest caz, toți reclamanții sunt proprietari de apartamente din clădiri rezidențiale conectate la o rețea districtuală de încălzire. Unitățile lor au fost deconectate de la sistem înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului din 2012, fie la cererea fostului proprietar, fie la cererea reclamanților (a se vedea paragraful 4 de mai sus). La acea dată, nu existau reglementări care să impună plata unei taxe stabilite pentru încălzire. Așa cum s-a notat mai sus, o asemenea condiție a fost introdusă, pentru prima dată, prin Regulamentul din 2012. Prin urmare, la momentul relevant de timp, reclamanții nu puteau anticipa cu o certitudine rezonabilă că va fi instituită o taxă stabilită, nici nu puteau anticipa cuantumul ei.

79. Reclamanților li s-a cerut plata taxei stabilite din data de 1 octombrie 2012. Nu există nimic care să indice că condiția a fost aplicată în mod retroactiv. Taxa a trebuit plătită pentru cel puțin șase ani și jumătate, adică până la 1 aprilie 2019, data intrării în vigoare a Regulamentului din 2019 care, așa cum s-a notat mai sus, pare să ofere o bază pentru scutirea reclamanților de la obligația de a plăti taxa stabilită după această dată (a se vedea paragrafele 26, 27 și 31 de mai sus). Așa cum s-a notat mai sus (a se vedea paragraful 48 de mai sus), sarcina financiară generală pe care trebuiau s-o suporte reclamanții nu putea fi considerată insignifiantă.

80. Curtea notează că ratele lunare ale taxei stabilite erau diferite în cazul reclamanților (a se vedea paragraful 7 de mai sus). În lipsa vreunei explicații a părților, se pare că această diferență avea legătură cu suprafața diferită a fiecărei unități, ca factor determinant pentru calcularea taxei

stabilite prin sistemul de tarifyare a căldurii (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

81. Pe de altă parte, nu s-a susținut că cadrul de reglementări care opera pe baza Regulamentului din 2012 identifica un alt factor relevant legat de unitățile deconectate pentru calcularea taxei stabilite, spre deosebire de sistemul actual guvernat de Regulamentul din 2019 (a se vedea paragraful 15 de mai sus). În mod similar, nu există nimic care să sugereze că acel cadru permitea și stabilea vreo condiție potrivit căreia asemenea unități puteau solicita o scutire deplină sau parțială de la plata taxei stabilite.

82. Elementele de mai sus (paragrafele 78-81 de mai sus) trebuie ponderate cu interesele în discuție în acest caz.

83. În acest context, Curtea notează că autoritățile judecătorești care au tratat chestiunea au justificat plata taxei stabilite de către utilizatorii deconectați, cum erau reclamanții, doar cu trimitere la utilizarea indirectă de către aceștia a căldurii furnizate clădirii prin rețeaua districtuală. În primul rând, Curtea Constituțională a stabilit principiul potrivit căruia utilizatorii deconectați de la rețeaua districtuală erau „consumatori indirecti” ai căldurii furnizate prin acea rețea altor unități din clădire. Potrivit Curții Constituționale, „[De vreme ce ei] utilizează în mod obiectiv o parte din căldură ... [ei] sunt obligați ... să plătească pentru un serviciu pe care ... îl primesc” (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Ulterior acestei hotărâri, tribunalele de drept comun au aplicat aceeași abordare și au respins argumentele reclamanților împotriva furnizorilor privați de căldură. Procedând astfel, ele au făcut trimitere la faptul că existau unități în clădirile reclamanților care erau conectate și care utilizau căldura furnizată de rețeaua districtuală („consumatori direcți”). În asemenea circumstanțe, tribunalele i-au obligat pe reclamanți să plătească taxa stabilită în calitate de „consumatori indirecti” care au beneficiat de acea căldură. Această abordare a fost aplicată în cazul tuturor unităților deconectate de acest gen. Abia în februarie 2018, la cinci ani după instituirea obligației de plată a taxei stabilite, Curtea Supremă a limitat întinderea aplicării acestei abordări, prin excluderea unei categorii particulare de unități dacă condițiile specificate în opinia sa juridică erau îndeplinite. Totuși, așa cum s-a notat mai sus (a se vedea paragraful 40 de mai sus), opinia nu era aplicată în mod coerent de tribunalele competente.

84. Abordarea generală promovată de tribunalele naționale se baza exclusiv pe premisa că reclamanții, în calitate lor de consumatori indirecti în înțelesul dat de Curtea Constituțională, utilizau căldură care era distribuită în clădire prin rețeaua districtuală. Nu exista nimic în hotărârile lor care să sugereze că taxa stabilită impusă reclamanților mai viza, așa cum a susținut Guvernul (a se vedea paragraful 59 de mai sus), încălzirea părților comune ale clădirii. În mod similar, nu s-a susținut că taxa stabilită trebuia considerată „contribuție”, în înțelesul paragrafului al doilea al Protocolului nr. 1 la Convenție, percepută pentru a sprijini un serviciu public.

85. În procedurile în discuție, reclamanții au contestat această premisă prezentând argumente privind chestiuni de fapt specifice unităților lor. Ei au mai solicitat măsuri și au prezentat dovezi relevante pentru evaluarea obiectivă a acestei premise, din perspectiva caracteristicilor individuale ale unității (a se vedea paragraful 8 de mai sus). Tribunalele au ignorat acele solicitări și nu au ținut cont de argumentele reclamanților. Ele nu au efectuat o examinare a chestiunilor de fapt contestate, reținând că „toate unitățile (deconectate) dintr-o clădire conectată la o rețea districtuală de încălzire [erau] obligate să plătească taxa stabilită, indiferent de poziția lor sau de compoziția ori construcția instalațiilor interne” (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Prin urmare, circumstanțele individuale referitoare la unitățile reclamanților nu au jucat niciun rol la judecarea pretențiilor lor.

86. De vreme ce Curtea a acceptat mai sus (a se vedea paragraful 75 de mai sus) că măsura generală era, în principiu, aptă să fie considerată ca urmărind realizarea interesului general, faptul că exista, de asemenea, un interes privat subiacent cu caracter comercial nu putea fi ignorat. În asemenea circumstanțe, atât statele, cât și Curtea, care are un rol de supraveghere, trebuie să fie vigilente în a se asigura că măsurile ca cea în discuție nu dau naștere unui dezechilibru care le impune reclamanților o sarcină excesivă (ca proprietari ai unităților deconectate), în timp ce le permite furnizorilor privați de căldură să dobândească profituri care pot fi nejustificate. Tot în asemenea contexte, garanțiile procedurale efective devin indispensabile (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bradshaw și alții*, citată mai sus, § 64).

87. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea nu poate accepta argumentele Guvernului (a se vedea paragraful 60 de mai sus) că existau garanții procedurale suficiente la aplicarea normelor privind plata taxei stabilite pentru încălzire de către tribunalele naționale. Curtea consideră că în procedurile în discuție era necesar ca faptele contestate de reclamanți să fie stabilite de o manieră precisă prin verificarea argumentelor lor referitoare la nivelul căldurii districtuale furnizate în clădire despre care se spunea că unitățile lor ar fi utilizat-o. Doar după o verificare a tuturor factorilor relevanți ar fi fost posibil pentru autoritățile naționale să facă o evaluare obiectivă a utilizării „indirecte” a căldurii în fiecare caz individual.

88. Analizând elementele de mai sus, Curtea constată că statul reclamat a eșuat, în pofida marjei sale de apreciere, să asigure echilibrul corect cerut între interesele în discuție și a eșuat să depună eforturi pentru a asigura o protecție adecvată a dreptului de proprietate al reclamanților în contextul procedurilor în discuție, care presupuneau o ingerință esențială din partea statului în exercițiul acestui drept.

89. Având în vedere cele de mai sus, Curtea reține că a existat o încălcare a dreptului reclamanților la posesia nestingherită a bunurilor lor, pe care îl garantează articolul 1 din Protocolul nr. 1.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

90. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Cu privire la prejudiciu

91. Cu privire la prejudiciul material, cel de-al șaptelea și cel de-al optulea reclamant au solicitat întoarcerea taxei stabilite pe care au plătit-o către furnizorii de căldură, pe baza ordinelor judecătorești emise în cadrul procedurilor naționale.

92. Cea de-a opta reclamantă a mai cerut 4,000 EUR cu titlu de prejudiciu moral pentru stresul și anxietatea suferite ca urmare a pretensei încălcări. Cel de-al șaptelea reclamant a formulat, de asemenea, un capăt de cerere privind acoperirea prejudiciului moral suferit, însă a lăsat Curtea să stabilească suma acestuia.

93. Ceilalți reclamanți nu au prezentat o cerere privind satisfacția echitabilă, în conformitate cu regula 60 din Regulamentul Curții.

94. Guvernul a contestat pretențiile ca fiind nefundamentate și excesive, susținând că nu există o legătură cauzală între presupusa încălcare și prejudiciul cerut.

95. Cu privire la prejudiciul material cerut, Curtea consideră că, având în vedere motivele pentru care a constatat existența unei încălcări a articolului 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție, nu poate evalua cererea reclamanților sub acest capăt. În acest sens, ea face trimitere la posibilitatea reclamanților de a solicita redeschiderea procedurilor, în conformitate cu secțiunea 400 a Legii procedurii civile (a se vedea paragraful 11 de mai sus), care ar permite o nouă examinare a pretențiilor lor (a se vedea *Bistrović*, citat mai sus, § 58).

96. Pe de altă parte, Curtea consideră că cel de-al șaptelea și cel de-al optulea reclamant trebuie să fi suportat un prejudiciu material care a rezultat din nerespectarea dreptului lor garantat de articolul 1 din Protocolul nr. 1. Având în vedere gravitatea relativă a încălcării și adoptarea Regulamentului din 2019 pe baza căroră reclamanții pot solicita scutirea de la plata taxei stabilite, Curtea le oferă acestor reclamanți câte 1,000 EUR în privința prejudiciului moral suferit, plus orice taxă care le poate fi impusă pentru această sumă.

B. Costuri și cheltuieli

97. Cel de-al șaptelea reclamant a cerut 355 EUR, iar cea de-a opta reclamantă a cerut 115 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate cu

procesele din fața tribunalelor naționale. Aceste cifre includeau taxele judiciare și cele pentru executorul judecătoresc, precum și sumele pe care reclamanții au fost obligați să le plătească în cadrul procedurilor naționale (câteva fișe de plată au fost prezentate ca probe).

98. Cu privire la procedurile din fața Curții, reclamanții au solicitat următoarele: pentru onorariile avocațiale, primul reclamant a cerut 320 EUR pentru pregătirea unui set de observații; cel de-al șaptelea reclamant a cerut 1,970 EUR pentru pregătirea unei cereri și a trei seturi de observații (aceste pretenții au fost calculate pe baza listei de tarife a Baroului statului reclamat); iar a opta reclamantă a cerut 1,770 EUR pentru pregătirea unui set de observații. Cu privire la cheltuielile poștale, cel de-al șaptelea reclamant a cerut 15 EUR, iar cea de-a opta reclamantă a cerut 70 EUR. Au fost prezentate un contract de asistență juridică și fișe de plată.

99. Guvernul a contestat susținerile de mai sus ca fiind nefundamentate, excesive și nu neapărat necesare.

100. Potrivit jurisprudenței Curții, reclamantul este îndreptățit la rambursarea costurilor și a cheltuielilor doar în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost, de fapt, actuale și necesare, precum și rezonabile în cuantumul lor (a se vedea *Editions Plon v. Franța*, nr. 58148/00, § 64, CEDO 2004-IV). În acest caz, având în vedere documentele aflate în posesia sa și criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabil să-i acorde primului reclamant întreaga sumă de 320 EUR pe care o pretinde; celui de-al șaptelea reclamant – suma de 2,100 EUR; și celei de-a opta reclamante suma de 360 EUR, care acoperă costurile pentru toate capetele de cerere, plus orice taxă care le-ar putea fi impusă cu privire la această sumă.

C. Dobânda de întârziere

101. Curtea consideră necesar ca rata dobânzii de întârziere să se bazeze pe rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginală a European District Bank, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Decide* să conexeze cererile;
2. *Declară* că soția primului reclamant, dna V. Strezovska, are capacitatea procesuală de a continua aceste proceduri în locul soțului său;
3. *Declară* cererile admisibile;
4. *Reține* că a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

5. *Reține,*

- (a) Că statul reclamat trebuie să le plătească următorilor reclamânți, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care vor fi convertite în moneda statului reclamat la rata aplicabilă la data plății:
- (i) Primului reclamant: 320 EUR (trei sute douăzeci euro), plus orice taxă care i-ar putea fi impusă, pentru costuri și cheltuieli;
  - (ii) Celui de-al șaptelea reclamant:
    - 1,000 EUR (o mie euro), plus orice taxă care i-ar putea fi impusă, pentru prejudiciul moral;
    - 2,100 EUR (două mii o sută euro), plus orice taxă care i-ar putea fi impusă, pentru costuri și cheltuieli;
  - (iii) Celei de-a opta reclamante:
    - 1,000 EUR (o mie euro), plus orice taxă care i-ar putea fi impusă, pentru prejudiciul moral;
    - 360 EUR (trei sute șizeci euro), plus orice taxă care i-ar putea fi impusă, pentru costuri și cheltuieli;
- (b) Că de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la plata sumelor, va trebui plătită o dobândă simplă la o rată egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginală a European District Bank pentru perioada de neîndeplinire plus trei puncte procentuale;

6. *Respinge* restul pretențiilor reclamânților privind satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 27 februarie 2020, potrivit regulii 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Abel Campos
Grefier

Ksenija Turković
Președinte

ANEXĂ

Nr.	Cererea nr.	Denumirea cazului	Cerere depusă la	Reclamant Anul nașterii Reședință
1.	14460/16	Strezovski v. Macedonia de Nord	08/03/2016	Strezo STREZOVSKI 1953 Skopje
2.	14958/16	Nikoloski v. Macedonia de Nord	08/03/2016	Cane NIKOLOSKI 1958 Skopje
3.	14962/16	Spasovski v. Macedonia de Nord	08/03/2016	Aco SPASOVSKI 1955 Skopje
4.	14966/16	Juvan v. Macedonia de Nord	08/03/2016	Josip JUVAN 1942 Skopje
5.	27884/16	Kostovski v. Macedonia de Nord	09/05/2016	Zoran KOSTOVSKI 1952 Skopje
6.	16064/17	Nakevska v. Macedonia de Nord	21/02/2017	Trajanka NAKEVSKA 1953 Skopje
7.	20229/17	Iseni v. Macedonia de Nord	06/03/2017	Enver ISENI 1958 Skopje
8.	30206/17	Nalbanti-Dimoska v. Macedonia de Nord	13/04/2017	Sonja NALBANTI-DIMOSKA 1969 Skopje